

CHUYÊN ĐỀ 1. HÀM SỐ LƯỢNG GIÁC, PHƯƠNG TRÌNH LƯỢNG GIÁC

A. LÝ THUYẾT

1. Tìm tập xác định của hàm số lượng giác

Phương pháp sử dụng các điều kiện sau:

1) D được gọi là TXĐ của hs $y = f(x) \Leftrightarrow D = \{x \in \mathbb{R} \mid f(x) \text{ có nghĩa}\}$

2) $\frac{A}{B}$ có nghĩa khi $B \neq 0$; $\sqrt{A}$ có nghĩa khi $A \geq 0$; $\frac{A}{\sqrt{B}}$ có nghĩa khi $B > 0$

3) $-1 \leq \sin x \leq 1$; $-1 \leq \cos x \leq 1 \rightarrow 1 \pm \sin x \geq 0 \& 1 \pm \cos x \geq 0$

4) Các giá trị đặc biệt :

- $\sin x \neq 0 \Leftrightarrow x \neq k\pi, k \in \mathbb{Z}$
- $\cos x \neq 0 \Leftrightarrow x \neq \frac{\pi}{2} + k\pi, k \in \mathbb{Z}$
- $\sin x \neq 1 \Leftrightarrow x \neq \frac{\pi}{2} + k2\pi, k \in \mathbb{Z}$
- $\cos x \neq 1 \Leftrightarrow x \neq k2\pi, k \in \mathbb{Z}$
- $\sin x \neq -1 \Leftrightarrow x \neq -\frac{\pi}{2} + k2\pi, k \in \mathbb{Z}$
- $\cos x \neq -1 \Leftrightarrow x \neq \pi + k2\pi, k \in \mathbb{Z}$

5) Hàm số $y = \tan x$ xác định khi $x \neq \frac{\pi}{2} + k\pi, k \in \mathbb{Z}$

Hàm số $y = \cot x$ xác định khi $x \neq k\pi, k \in \mathbb{Z}$

2. Xét tính chẵn, lẻ của các hàm số lượng giác

Chú ý:

- $\cos(-x) = \cos x$
- $\sin(-x) = -\sin x$
- $\tan(-x) = -\tan x$
- $\cot(-x) = -\cot x$
- $\sin^2(-x) = [\sin(-x)]^2 = (-\sin x)^2 = \sin^2 x$

Phương pháp:

Bước 1 : Tìm TXĐ D của hàm số $f(x)$

Bước 2 : Chứng minh D là tập đối xứng, nghĩa là $\forall x \in D \Rightarrow -x \in D$,

Bước 3 : Tính $f(-x)$, so sánh với $f(x)$. Có 3 khả năng:

$f(-x) = f(x) \rightarrow$ hàm chẵn

$f(-x) = -f(x) \rightarrow$ hàm lẻ

$f(-x) \neq \pm f(x) \rightarrow$ hàm không chẵn, không lẻ

3. Tìm GTLN, GTNN của hàm số lượng giác

Sử dụng các tính chất sau:

- $-1 \leq \sin x \leq 1$; $-1 \leq \cos x \leq 1$; $0 \leq \sin^2 x \leq 1$; $A^2 + B \geq B$

- $-1 \leq -\sin x \leq 1, -1 \leq -\cos x \leq 1; 0 \leq \cos^2 x \leq 1$
- Hàm số $y = f(x)$ luôn đồng biến trên đoạn $[a; b]$ thì

$$\max_{[a;b]} f(x) = f(b); \min_{[a;b]} f(x) = f(a)$$
- Hàm số $y = f(x)$ luôn nghịch biến trên đoạn $[a; b]$ thì

$$\max_{[a;b]} f(x) = f(a); \min_{[a;b]} f(x) = f(b)$$
- $-\sqrt{a^2 + b^2} \leq a \sin x + b \cos x \leq \sqrt{a^2 + b^2}$

3. Giải phương trình lượng giác

3.1. Giải các phương trình dạng bậc nhất $a \cdot \sin x + b \cdot \cos x = c$.

Phương pháp:

Bước 1: Kiểm tra nếu $a^2 + b^2 < c^2$ thì phương trình vô nghiệm.

Bước 2: Kiểm tra nếu $\frac{\pi}{2}$ thì chia cả hai vế phương trình cho $\sqrt{a^2 + b^2}$

→ Biến đổi vế trái sử dụng công thức khai triển sin/ cos của một tổng

→ phương trình lượng giác cơ bản.

3.2. Giải các phương trình dạng bậc nhất $a \cdot (\sin x \pm \cos x) + b \cdot \sin x \cdot \cos x + c = 0$.

Phương pháp:

Bước 1: Đặt $t = \sin x \pm \cos x, |t| \leq \sqrt{2}$

Bước 2: Biến đổi $\sin x \cdot \cos x$ theo t rồi thay vào phương trình

→ Biến đổi và giải phương trình tìm ra t → giải phương trình cơ bản để tìm ra x .

3.3. Giải các phương trình dạng bậc 2 đối với sin, cos:

$$a \cdot \sin^2 x + b \cdot \sin x \cdot \cos x + c \cdot \cos^2 x = 0$$

Phương pháp:

Bước 1: Kiểm tra $\cos x = 0$ có là nghiệm của phương trình

Bước 2: Nếu $\cos x = 0$ không là nghiệm thì chia cả hai vế của phương trình cho $\cos^2 x$, phương trình trở thành:

$$a \cdot \tan^2 x + b \cdot \tan x + c = 0$$

→ Giải phương trình bậc hai đối với $\tan x$

3.4. Chú ý

$$\sin x = 1 \quad \leftrightarrow \quad x = \frac{\pi}{2} + k2\pi, \quad (k \in \mathbb{R})$$

$$\sin x = -1 \quad \leftrightarrow \quad x = -\frac{\pi}{2} + k2\pi, \quad (k \in \mathbb{R})$$

$$\cos x = 0 \quad \leftrightarrow \quad x = \frac{\pi}{2} + k\pi, \quad (k \in \mathbb{R})$$

$$\cos x = 1 \quad \leftrightarrow \quad x = k2\pi, \quad (k \in \mathbb{R})$$

$$\cos x = -1 \quad \leftrightarrow \quad x = \pi + k2\pi, \quad (k \in \mathbb{R})$$

B. BÀI TẬP**Dạng 1. Tìm tập xác định của các hàm số sau****Bài 1. Tìm tập xác định của các hàm số sau**

$$\begin{array}{lll} \text{a) } y = \cos x + \sin x & \text{d) } y = \cos \frac{x+1}{x+2} & \text{g) } y = \sin \sqrt{x+4} \\ \text{b) } y = \cos \sqrt{x^2 - 3x + 2} & \text{e) } y = \frac{2}{\cos 2x} & \text{h) } y = \sqrt{2 - \sin x} \\ \text{c) } y = \sqrt{\frac{1 + \cos x}{1 - \sin x}} & \text{f) } y = \tan\left(x + \frac{\pi}{4}\right) & \text{i) } y = \cot\left(2x - \frac{\pi}{3}\right) \end{array}$$

Bài 2. Tìm tập xác định của các hàm số sau

$$\begin{array}{lll} \text{a) } y = \frac{1}{\sin x} - \frac{1}{2\cos x} & \text{e) } y = \frac{1 + \cos x}{\sin x} & \text{i) } y = \frac{\tan x}{3 + \cos x} \\ \text{b) } y = \cot(x + \pi/3) & \text{f) } y = \sqrt{\frac{\cos x + 3}{\sin x + 1}} & \text{j) } y = \tan(\pi/3 - 3x) \\ \text{c) } y = \frac{\tan x + 3}{\sin 3x} & \text{g) } y = \sqrt{1 + \cos x} & \text{k) } y = \frac{1 + \tan x}{\cos x - 1} \\ \text{d) } y = \tan x + \cot x & \text{h) } y = \sqrt{\frac{1 - \cos x}{1 + \cos x}} & \text{l) } y = \frac{\cot x}{\sin x - 1} \end{array}$$

Bài 3. Xét tính chẵn, lẻ của các hàm số sau

$$\begin{array}{lll} \text{a) } y = -2\cos x & \text{e) } y = \sin x + x & \text{i) } y = \sin 2x + 2 \\ \text{b) } y = \frac{1}{2} \tan^2 x & \text{f) } y = \sin|x| + x^2 & \text{j) } y = \cos \sqrt{3x} \\ \text{c) } y = \sin 2x & \text{g) } y = -2 + 3\cos x & \text{k) } y = \cos x - \sin x \\ \text{d) } y = \tan x \sin x & \text{h) } y = \cos x - \sin|x| & \text{l) } y = \cot x |\sin x| \end{array}$$

Bài 4. Tìm GTLN, GTNN của các hàm số

$$\begin{array}{lll} \text{a) } y = 2\sin\left(x - \frac{\pi}{2}\right) + 3 & \text{d) } y = 3 - \frac{1}{2} \cos 2x & \text{f) } y = -1 - \cos^2\left(2x + \frac{\pi}{3}\right) \\ \text{b) } y = \sqrt{1 + \cos(4x^2)} - 2 & \text{e) } y = 2\sqrt{\sin x} + 3 & \text{g) } y = 5\cos \sqrt{x + \frac{\pi}{4}} \\ \text{c) } y = \sin^2 x - 4\sin x + 3 & & \text{h) } y = \sqrt{4 - 3\cos^2 3x} + 1 \end{array}$$

Bài 5. Tìm GTLN, GTNN của các hàm số

$$\begin{array}{ll} \text{a) } y = \sin x \text{ trên đoạn } \left[-\frac{\pi}{2}; -\frac{\pi}{3}\right] & \text{c) } y = \cos x \text{ trên đoạn } \left[-\frac{\pi}{2}; \frac{\pi}{2}\right] \\ \text{b) } y = \sin x \text{ trên đoạn } \left[-\frac{\pi}{2}; 0\right] & \text{d) } y = \cos \pi x \text{ trên đoạn } \left[\frac{1}{4}; \frac{3}{2}\right] \end{array}$$

Dạng 2. Phương trình cơ bản**Bài 1. Giải các phương trình cơ bản sau**

- a) $\cos\left(x - \frac{\pi}{3}\right) = \frac{1}{2}$
- b) $\sin(3x - 20^\circ) = -1$
- c) $\tan\left(\frac{x}{2} + \frac{\pi}{4}\right) = 1$
- d) $\sin\left(x + \frac{\pi}{2}\right) = 0$
- e) $\cot 2x = -\sqrt{3}$
- f) $\cos\left(\frac{x}{3} + 60^\circ\right) = -\frac{\sqrt{2}}{2}$
- g) $\sin(x - 45^\circ) = \cos 2x$
- h) $\sin\left(2x + \frac{\pi}{3}\right) = \cos\left(x - \frac{2\pi}{3}\right)$
- i) $2\sqrt{2} \sin\left(\frac{2x + \pi}{3}\right) = 2$
- j) $\tan\left(3x + \frac{\pi}{2}\right) \cdot \cot(5x + 1) = 0$
- k) $\tan(2x - 15^\circ) - 1 = 0$
- l) $\sin 2x = \cos\left(x - \frac{2\pi}{3}\right)$
- m) $\tan\left(3x + \frac{\pi}{2}\right) \cdot (\cos 2x - 1) = 0$ n)
- n) $\sin(2x - 1) = \sin(3x + 1)$ o)
- o) $\cos 3x = -\frac{3}{4}$

Bài 2. Giải các phương trình cơ bản sau

- a) $2\sin(x - 30^\circ) = \sqrt{2}$
- b) $\sqrt{3} \tan\left(2x + \frac{\pi}{3}\right) = -3$
- c) $\sin\left(3x + \frac{\pi}{4}\right) - \cos\left(x + \frac{2\pi}{3}\right) = 0$
- d) $6\cos\left(4x + \frac{\pi}{5}\right) + 3\sqrt{3} = 0$
- e) $3\cot\left(\frac{3\pi}{2} - x\right) + \sqrt{3} = 0$
- f) $4\tan(5x - 1) + 6 = 0$
- g) $-\frac{1}{2} \sin \frac{x}{3} - \frac{4}{3} = 0$
- h) $2\sqrt{3} \cos\left(3x + \frac{\pi}{3}\right) - 3 = 0$
- i) $\cos x \cdot [2\sin(x - 30^\circ) + \sqrt{3}] = 0$

Bài 3. Tìm nghiệm của phương trình sau trong khoảng đã cho

a) $\sin 2x = -\frac{1}{2}$ với $0 < x < \pi$

b) $\cos\left(x - \frac{\pi}{3}\right) = \frac{\sqrt{3}}{2}$ với $-\pi < x < \pi$

c) $\tan(2x - 15^\circ) = 1$ với $-180^\circ < x < 90^\circ$

d) $\cot 3x = -\frac{1}{\sqrt{3}}$ với $-\frac{\pi}{2} < x < 0$

Dạng 3. Phương trình bậc nhất đối với hàm lượng giác**Bài 1. Giải các phương trình dạng $a.\sin x + b.\cos x = c$ dưới đây**

a) $\sin x + \cos x = 1$

f) $3\cos x + 4\sin x = -5$

b) $3\cos 2x - 4\sin 2x = 1$

g) $2\sin 2x - 2\cos 2x = \sqrt{2}$

c) $2\sin x - 2\cos x = \sqrt{2}$

h) $5\sin 2x - 6\cos^2 x = 13$

d) $3\sin x + 4\cos x = 5$

i) $\sin x = \sqrt{3}\cos x$

e) $3\sin(x+1) + 4\cos(x+1) = 5$

Bài 2. Giải các phương trình sau

a) $3\sin x + 4\cos x = 5$

d) $2\sin 2x - 2\cos 2x = -\sqrt{2}$

b) $\sqrt{3}\cos x - \sin x = \sqrt{2}$

e) $\sin 2x + \sin^2 x = \frac{1}{2}$

c) $\cos 2x + 9\cos x + 5 = 0$

Dạng 4. Phương trình bậc hai đối với hàm lượng giác**Bài 1. Giải các phương trình sau**

a) $5\left(\sin x + \frac{\cos 3x + \sin 3x}{1 + 2\sin 2x}\right) = 3 + \cos 2x$

c) $\cos^2 3x \cdot \cos 2x - \cos^2 x = 0$

b) $\cos^4 x + \sin^4 x + \cos\left(x - \frac{\pi}{4}\right) \cdot \sin\left(x - \frac{\pi}{4}\right) - \frac{3}{2} = 0$

d) $4 \cdot \sin x \cos x + 3\sin^2 x = 6\sin x$

Bài 2. Giải các phương trình sau

a) $\sin^2 3x - \cos^2 4x = \sin^2 5x - \cos^2 6x$

c) $\sin^2\left(\frac{x}{2} - \frac{\pi}{4}\right) \tan^2 x - \cos^2 \frac{x}{2} = 0$

b) $\tan\left(\frac{\pi}{2}x\right) + 2\tan\left(2x + \frac{\pi}{2}\right) = 2$

d) $5 \cdot \sin x - 2 = 3(1 - \sin x) \cdot \tan^2 x$

Bài 3. Giải các phương trình sau

a) $2\sin 3x - \frac{1}{\sin x} = 2\cos 3x + \frac{1}{\cos x}$

- b) $\frac{\cos x (2\sin x + 3\sqrt{2}) - 2\cos^2 x - 1}{1 + \sin 2x} = 1$
- c) $\cos x \cdot \cos \frac{x}{2} \cdot \cos \frac{x}{2} - \sin x \cdot \sin \frac{x}{2} \cdot \sin \frac{3x}{2} = \frac{1}{2}$
- d) $4\cos^3 x + 3\sqrt{2}\sin 2x = 8\cos x$

Bài 4. Giải các phương trình sau

- a) $\cos\left(2x + \frac{\pi}{4}\right) + \cos\left(2x - \frac{\pi}{4}\right) + 4\sin x = 2 + \sqrt{2}(1 - \sin x)$
- b) $3\cot^2 x + 2\sqrt{2}\sin^2 x = (2 + 3\sqrt{2})\cos x$
- c) $\frac{4\sin^2 2x + 6\sin^2 x - 9 - 3\cos 2x}{\cos x} = 0$

Bài 5. Cho $f(x) = \sin x + \frac{1}{3}\sin 3x + \frac{2}{5}\sin 5x$. Hãy giải phương trình $f(x) = 0$.

Bài 6. Giải các phương trình sau

- a) $\sin \frac{5x}{2} = 5\cos^2 x \cdot \sin \frac{x}{2}$
- b) $2\cos^2 \frac{6x}{5} + 1 = 3\cos \frac{x}{5}$
- c) $\sin 2x(\cot x + \tan 2x) = 4\cos^2 x$
- d) $\tan^3\left(x - \frac{\pi}{4}\right) = \tan x - 1$

Bài 7. Giải các phương trình sau

- a) $\frac{\sin^4 2x + \cos^4 2x}{\tan\left(\frac{\pi}{4} - x\right)\tan\left(\frac{\pi}{4} + x\right)} = \cos^4 4x$
- b) $48 - \frac{1}{\cos^4 x} - \frac{2}{\sin^2 x}(1 + \cot 2x \cdot \cot x) = 0$
- c) $\sin^8 x + \cos^8 x = 2(\sin^{10} x + \cos^{10} x) + \frac{5}{4}\cos 2x$
- d) $\cot x - 1 = \frac{\cos 2x}{1 + \tan x} + \sin^2 x - \frac{1}{2}\sin 2x$

Bài 8. Giải các phương trình sau

- a) $\sin 2x + 2\tan x = 3$
- b) $(1 - \tan x)(1 + \sin 2x) = 1 + \tan x$
- c) $\cot x - \tan x + 4\sin 2x = \frac{2}{\sin 2x}$
- d) $\sin 4x = \tan x$

BÀI TẬP TỔNG HỢP**Bài 9. Giải các phương trình sau**

- a) $\cos^2 3x \cos 2x - \cos 2x = 0$
- b) $1 + \sin x + \cos x + \sin 2x + \cos 2x = 0$

- c) $\cos^4 x + \sin^4 x + \cos\left(x - \frac{\pi}{4}\right)\sin\left(3x - \frac{\pi}{4}\right) - \frac{3}{2} = 0$ f) $\cos 3x + \cos 2x - \cos x - 1 = 0$
- d) $\frac{2(\cos^6 x + \sin^6 x) - \sin x \cos x}{\sqrt{2} - 2 \sin x} = 0$ g) $(1 + \sin^2 x)\cos x + (1 + \cos^2 x)\sin x = 1 + \sin 2x$
- e) $\cot x + \sin x\left(1 + \tan x \tan \frac{x}{2}\right) = 4$ h) $2 \sin^2 2x + \sin 7x - 1 = \sin x$

Bài 10. Giải các phương trình sau

- a) $\left(\sin \frac{x}{2} + \cos \frac{x}{2}\right)^2 + \sqrt{3} \cos x = 2$
- b) $\frac{1}{\sin x} + \frac{1}{\sin\left(x - \frac{3\pi}{2}\right)} = 4 \sin\left(\frac{7\pi}{4} - x\right)$
- c) $\sin^3 x - \sqrt{3} \cos^3 x = \sin x \cos^2 x - \sqrt{3} \sin^2 x \cos x$
- d) $2 \sin x(1 + \cos 2x) + \sin 2x = 1 + 2 \cos x$
- e) $\frac{1 - 2 \sin x \cos x}{(1 + 2 \sin x)(1 - \sin x)} = \sqrt{3}$
- f) $\sin x + \cos x \sin 2x + \sqrt{3} \cos 3x = 2(\cos 4x + \sin^3 x)$
- g) $\sqrt{3} \cos 5x - 2 \sin 3x \cos 2x - \sin x = 0$
- h) $\frac{1 + \sin x + \cos 2x \sin\left(x + \frac{\pi}{4}\right)}{1 + \tan x} = \frac{1}{\sqrt{2}} \cos x$

Bài 11. Giải các phương trình sau

- a) $(\sin 2x + \cos 2x)\cos x + 2 \cos 2x - \sin x = 0$
- b) $\sin 2x - \cos 2x + 3 \sin x - \cos x - 1 = 0$
- c) $\frac{1 + \sin 2x + \cos 2x}{1 + \cot^2 x} = 2 \sin x \cdot \sin 2x$
- d) $\sin 2x \cos x + \sin x \cos x = \cos 2x + \sin x + \cos x$
- e) $\frac{\sin 2x + 2 \cos x - \sin x - 1}{\tan x + \sqrt{3}} = 0$
- f) $\sqrt{3} \sin 2x + \cos 2x = 2 \cos x - 1$
- g) $2(\cos x + \sqrt{3} \sin x)\cos x = \cos x - \sqrt{3} \sin x + 1$

